I. évfolyam. Arad, 1886. Augusztushó 25. Szerda. 235-dik szám.

Szerkesztőség:
Főtér, Hermann-udvar I. emelet, a külső folyóson.
Bérmentetlen leveleket csak ismert kéztől fogadunk el.
Kéziratokat vissza nem küldünk.

Kiadóhivatal:
Főtér, a törvényszék melletti Neumann-háznak utczára nyiló helyiségében.

Hirdetések díjszabály szerint.
Egyes szám **5** kr. ünnep- és vasárnap utáni szám **3** kr.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Megjelen hétfőn és ünnepek után is

Előfizetési árak:
Helyben házhoz hordva:
Egész évre . . . . 12 frt.
Fél évre . . . . 6 frt.
Negyed évre . . . . 3 frt.
Egy hóra . . . . 1 frt.

Vidékre postán küldve:
Egész évre . . . 14 frt — kr.
Fél évre . . . 7 frt — kr.
Negyed évre. . . 3 frt 50 kr.
Egy hóra . . . 1 frt 20 kr.

Hirdetések helyben fizetendők.

Az európai béke áldozata.

Arad, augusztus 24.

Nevessünk. Okosabbat ugy sem tehetünk.

Egy jó napot csinált magának a magas diplomatia, s pompásan megtréfálta a t. cz. európai közönséget. Mi rettenetesen megijedtünk, hogy most baj lesz, s akartunk mindjárt háboruzni a muszkával. Hogy ne! Vittük velünk a németet és az angolt. Adtunk volna a muszkának uj Sebastopolt.

Pedig kár volt megijedni, s a háboruból sem lesz semmi. Bismarck lapjai hirdetik, hogy az egész dolog előre ki volt csinálva. Nincs semmi baj. Sándor fejedelem csak az európai béke áldozata.

Milyen jó dolgunk van nekünk népeknek. A magas diplomatia gondoskodik a békéről. A ki netán ugy okoskodnék, hogy ennél a békénél jobb lenne egy kis egészséges háboru, az hallgasson, mert nem ért a diplomatiához. Igaz, hogy nagyon sokba kerül ez a fegyveres béke, de hát győzzük — még. A socialismus réme ugyan fel-felüti fejét, mert egyet-mást már a »népek« is megsokaltak, de most még vissza lehet úzni odujába, s majd csinál a magas diplomatia ez ellen is valami nemzetközi egyességet, a mivel ideig-óráig el leszünk. Addig lehet folytatni ezt a valóban mulattató játékot. A publicum meg-megijed, s Bismarck akkorákat nevet, hogy — Tyras nem tudja mire vélni a dolgot.

Csak az ember tudta volna egy nappal előbb. Milyen speculátiókat lehetett volna végrehajtani a börzén. Egy napig baisse-re, s a berlini »Post« nyilatkozata előtt egy órával haussera. Óriási összegeket lehetett volna zsebre rakni. De igy nem tudja az ember, hogy kinek volt haszna a nagy puffanásból.

De ezentul óvatosabbak is leszünk. Ha valami történik, nem fogunk mindjárt megijedni. Ki tudja minő fordulatok készit elő a magas diplomátia az emberiség és az európai béke érdekében.

Az ember például azt hitte volna, hogy Sándor nyugat-európai érdekeket szolgált azon a poszton, melyre rendelték, de ugy látszik, ez nem volt igaz. A proclamátio, melyben trónvesztése tudtul adatik, azt mondja róla, hogy szláv- (értsd: orosz-) ellenes politikát folytatott. Igy »természetesen« el kellett őt ejteni, s áldozatul dobni az európai békének.

Nehéz ugyan az egész dolgot megérteni, de minek törjük a fejünket. Jobb megnyugodni. Igy határozta el a nagy tanács.

Hogy mi lesz most szegény Sándorból? kérdezné a csizmadia felesége, főzőkanállal a kezében. Ha fentartotta a rangját, mikor hadnagyból fejedelemnek ment, s beszámitják neki a közbeeső esztendőket, akkor valószinüleg — kapitány lesz. Pedig beszámithatnák, mert kitünő hadvezérnek bizonyult a csatatéren, s erről jut eszünkbe, hogy hol maradt a bolgár nép hálája? Erre, azt hiszszük, csak egy lehet a felelet. Az ilyen nép nem érdemel mást, mint szolgaságot, mert ebben a népben nem lakozhatik semmiféle nemesebb érzés. Pénzen megvásárolható aljas eszköz. Elárulja azt, a ki függetlenségét kivivta. Lehet-e az ilyen népben olyan valami, a mit mi hazafiságnak nevezünk? — Egy szemernyi sem.

Már jelenti is egy távirat, hogy kérni fogják Oroszországot, vegye át a védnökséget Bulgária felett. Bár lehetne őket földestől együtt átplántálni Oroszországba. Oda valók, a kancsuka hazájába.

Sophiát kivilágitották, s a krasznoe-szelói táborban az orosz tisztek toasztoztak az örömhirre. A zavaros táviratok pedig halomszámra jönnek. az egyikben Karagyorgyevits Péter az uj fejedelem, a másikban Sándor oldenburgi herczeg, a harmadikban egy még ismeretlen orosz nagyherczeg, a negyedik ellenforradalom kitörését jelenti, és igy tovább.

De azért mi csak legyünk nyugodtak. Sándor fejedelem trónvesztése az európai békének hozott áldozat. A békéről tehát most a magyar diplomátia tartozik gondoskodni.

A berlini „Post" Magyarországról. Lapunk egyik utóbbi számában említést tettünk a berlini „Post" legujabb czikkéről, melyben a müncheni és berlini visszautasitás alkalmából hosszasabban foglalkozik viszonyainkkal. A kiváló érdekességü czikk a többek közt a következőket mondja:

List Frigyes, egy lánglelkü német hazafi, ki a magyarokat pontosan ismeri, nem jogtalanul mondta 1845-ben: „Magyarországot, ha Lengyelországra tekint, olyanforma érzelmek szállhatják meg, mint egy nemes paripát, ha egy más ló tetemét megpillantja. Megbokrosodik, prüszög és tombol, visszahökken és nem enged sem a zablának, sem a sarkantyunak, sem hizelgésnek, sem haragnak. Saját állami teste ugyanazzal a betegséggel van megtámadva, a mely Lengyelország halálát okozta: a munkás osztály szolgaságával és tespedésével, gazdag, virágzó és szabad városok és nagyszerü ipar hijával, s általában jólétnek örvendő derék középosztály hiányával.

Ezen hiányt csak az által lehet pótolni, ha a nagyobbára németek által alapitott városok magyarositatnak. Nem csoda tehát, ha ez a munka teljes erővel üzetik most, miután a magyarok a közigazgatást, nem egészen Németország közreműködése nélkül a kezükbe kapták. Vajjon a siker megfelel-e az erőfeszitésnek, még kétes némileg előttünk. Ha másként lenne, azt bizony nekünk is fájlalnunk kellene. Fajdalmas ránk nézve, hogy néperőt vesztünk Magyarországon, de távolról sem oly mértékben, mint vesztünk még mindig szláv törzsek erősbitésére. List Magyarország gyarapitásában Németország rovására csak előnyt lát s az utóbbira nézve

Ezt mondja: „Azok a németek, akiknek kedvencz eszméjük volt eddig Magyarországot germanisalni, igen hatalmas tévedésben vannak a német nemzet érdekei felett. Mi ellenkezőleg abban a nézetben vagyunk, hogy ha a magyar nemzetiség nem ébredne fel önmagától, Németországnak érdekében állana azt felébreszteni és hogy Németországnak legdrágább érdekei megkivánják most a németektől, hogy segitségére menjenek a magyaroknak, nem csak kivándorlókkal és tőkével, hanem hogy a Magyarországba kivándorló németek megmagyarosodását is, amennyire tőlük telik, előmozditsák; valamint hogy meggyőződésünk másrészről az is, hogy a magyaroknak a németek nélkül nincs, vagy csak igen sötét jövőjük.

„Németország számára Magyarország a kulcsa Törökországnak, az egész Levantenek, az Orienznek s egyszersmind mentsvár, az északi tulhatalom ellen. Egy szabad, népes, gazdag, felvilágosult magyar birodalom nemcsak feltárhatja nevezett országokat a német culturának és német kereskedelemnek s német lakosság tulszaporultának; hanem a dolgok természete által arra is kényszeritve van, hogy velünk örökös barátságban éljen."

Daczára a hatalmas változásoknak, melyek a negyvenes évek óta történtek, a mikor eme szavak leirattak, jelentőségük elől nem zárkózhatunk el még manapság sem, és éppen Budavár bevétele alkalmából, melynél német s különösen porosz hadak is részt vettek, nem illő érzékenykedésünket előtérbe szoritani, sőt inkább meg kell emlékeznünk nemzeti látnokunk szavaira. A ligha lehet frigy, melytől szebb összhangot, gazdagabb házassági áldást, több anyagi és szellemi jólétet lehet nevárni, mint a németek s magyarokétól. Nagyon helyén való lesz hát mindkét részről elfeledni a fiatalkori bolondságokat és rossz ízlezeket; elkerülni a kölcsönös boszantásra és gyanusitásra való alkalmat, és elismerni a mindkét részre származó előnyöket és megtenni kölcsönösen a szükséges engedményeket."

TANÜGY.

Egy kis paedagogiai államcsiny.

Félve merek e lapok hasábjain tanügyi organismusunkban oly kérdés felvetésére vállalkozni, mit a paedagogiai nagyhatalmasságok minden indokolás nélkül egyszerüen le akarnak szoritani a napirendről, holott éppen most kinálkoznék a legkedvezőbb alkalom annak megvitatására, hogy melyik rendszer szerint tanitsanak a tanitótestületek az elemi iskolában: az osztály-, váltakozó- vagy a szakrendszer szerint?

A két első rendszerről már a feltett kérdés alapján nagyszabásu érvelésre lehetünk elkészülve pro és contra, azonban a kérdés feltevője a szakrendszert egyszerüen ki akarja zárni a küzdhomokról, de hát én az irás szavai szerint azt tartanám a leghelyesebbnek: „vizsgáljunk meg mindeneket és tartsuk meg a legjobbat!"

Ez bátorita fel arra az ártatlan államcsinyre, hogy e helyütt, hol a szakrendszernek kevés barátja van, a szakrendszer előnyeiről merek értekezni, köteles figyelemben részesitvén Mádai Mátyás jeles tollú paedagogiai irónk által e tárgyban ezen lapok 232. számában A., B., C., D. csoportokba osztva feltett kérdéseit is, azonban mindegyikkel részletesen csak a közönség türelmének erős megpróbálása mellett lehetne foglalkoznom, de reménylem, ha az 1883. évben: „osztályrendszer, váltakozó rendszer vagy szakrendszer a népiskolában" czim alatt kiadott tanulmányomból a szakrendszerrel irt fejezetet a t. szerkesztő ur szives engedelmével kiadhatom, a kivánt feleletet megtalálhatja mindenikre a figyelmes olvasó.

Midőn a népiskolai iskolázásról van szó, mindig nevelésről és tanitásról beszélnek, és talán többet a nevelésről, mint a tanitásról. Ha csak minden ezredik csöpp tintából lett volna egy termékenyitő harmatcsepp, mely a nevelés fejlődésére üdvös hatással leendett: hát a mi ifjuságunk a világ legneveltebb ifjuságává vált volna. (Különben lehet valami a dologban, mert hát az a fránya szakrendszer szerint vezetett közép polgári vagy szakiskola igy sem tett ez érdemben semmit, sőt talán a négy éven át agyon schulmeisterezett gyerekről ledörgölte a nevelés öszománeczát.

Nevelni nem predicatiókkal, hanem a munka által lehet. Ha a gyermek kellőképen el van foglalva, a szaktanitó tárgya iránt rokonszenvet, kedvet tud felébreszteni, nem igen ér rá a gyerek az ördög incselkedéseivel foglalkozni. Már pedig kedvet olyan tárgy, igy tehát a tárgyak és az egész tanulás iránt nem ébreszthetünk, melyhez magunknak sincs kedvünk, kiváló hajlamunk vagy képességünk. — Arról a szaktanitóról sem szabad feltennünk, hogy paedagogiai baklövéseket fog egymásra halmozni azért, mert a számtan tanitásánál nem beszélhet valami világmentő és erkölcsnemesitő dajkamesét, hiszen ebből a moralis kosztból kellő mértékben részesülhet az olvasási vagy más óra alatt. Ha azt az agyonnevelést oly mértékben alkalmaznák, a mennyit beszélnek róla, egyetlen gyerek sem tanulna meg soha sem irni, sem olvasni, hanem mindenik egy-egy Mohamed, Kon-futse vagy Budthá-vá válna a sok moralizálástól, pedig azt csak be fogják azok a vérmes nevelők is látni, hogy a számtan, földrajz, szépirás stb. nem alkalmasak arra, hogy azokkal kapcsolatosan a felebaráti szeretetről vagy az állatkinzásról beszéljünk. Az különben is meggyőződésem, hogy az értelem rendszeres kifejlődése, a figyelem szilárdulása ellen soha senki sem vétett annyit, mint a ki azt a szellemi moslékot feltalálta és terjesztette, mit a paedagogiai nagyhatalmak concentrálásnak, csoportositásnak neveznek. Más alkalommal bátor leszek erről a széldelgésről is egy kicsit fellebbenteni a ponyvát.

Nagyon kényes dolgot penget az idéztem kérdés-csoport felvetője, midőn arra kivánesi, hogy melyik rendszer mellett sikeresebb és tartósabb a collegiális összetartás? Ha ezt minden oldalról alaposan meg akarnók világitani, jobb ezt magunk között tenni, mert hát félig-meddig üzleti természetü dolog!

Az a rendszer, hol a tanitó nem egyenlő korn s készültségü osztályokat tanit, a viszály magvát rejti magában, mert hát minél magasabb az osztály, annál könnyebb a tanitás és annál több a jövedelem.

Jövedelem?

Hiszen egyenlő fizetésük van a tanitóknak! Igen, de a correpetitio kérdése még is csak a jövedelmek számbavételéhez tartozik.

Az a privata, vagy correpetitio olyan kérdés, mely felett sok epe esordult le a tollakon és mégis tartja magát és tartani is fogja mindörökké. E viszonyaink között tartania is kell, mert a hol 60, 80 sőt 100 tanulóból álló osztályokkal van a szülő és tanitó sujtva, ott a tanitó egyes tanulóval igen keveset foglalkozhat, s a ki azt akarja, hogy többet foglalkozzék a tanitó az ő aranyos magzatával, hát az fizesse meg s ez által a szegények is nyernek, mert a privatistával a tanitó a hivatalos tanórák után foglalkozik, tehát a taneredmény érdekében a szegény gyerekkel többet foglalkozhat a tanóra alatt!

Ezt a bajforrást békésen apasztaná el a szakrendszer, s hozzá még egy ős nemzeti intézményt frissitenének fel, ami az atelkozi szerződesben ugy lőn formulázva: „Amit közös erővel szereznek, az egyenlően osztassék fel mindenek között!" *) A privátapénz beszedetnék s a privát óraadás arányában osztatnék el, s vége volna a bajnak és háborunak, mig az osztályrendszernél négy tanitó közül elégedetlen három és vágyik a negyedik sorsára. Hogy a legfelsőbb osztályok tanitói az igazgatók lennének, természetes dolog, igy a tanitók és igazgatók között örökös surlódás lenne.

És most lássuk a szakrendszer melletti rendszeres érvelést, s lássuk, hogy a szakrendszerből miféle előny há-

*) L. Kézai krónikáját.

Az „ARADI KÖZLÖNY" tárczája

(Augusztus 25.)

A feltalálhatlanok.

— Regény. —

Irta: **Pernett Frigyes.**

XXXII.

Fiatal élet.

(78-ik folytatás.)

Nem tette, mert akkor Ilona megtudta volna, hogy még ébren van és ezt nem akarta. Hallgatózni akart. Különben nem sokára le kellett feküdnie, ugyanazon szobában aludt és mindig korán szokott nyugalomra térni.

Ezuttal másként történt.

Angela észrevette, hogy Ilkája csendesen és ovatosan fölemelkedett székéről. Még egyszer a gyermek ágyához ment; Angela nyugodtan lélekzett, mint a ki alszik.

Azután Ilona ajkához szoritotta az előbb többször átolvasott levelet, ránézett az órára és csendesen kiment az ajtón. Nem azon az ajtón, mely anyja hálószobájába nyilt, hanem a másikon, melyen atyja dolgozó szobáján keresztül a tornáczra lehetett jutni.

Angela teljes éberséggel ügyelt. Mindenütt a legmélyebb csend honolt; hallani lehetett a könnyü lépteket, a mint Ilona a szobán keresztül haladt, az ajtó nyilását és becsukását, végül a vas csigalépcső halk csengését.

Angela félni kezdett, de nem mert kiáltani. Frankné kissé gyengélkedett és korán lefeküdt, őt tehát nem akarta Angela zavarni. Más meg nem volt közelében.

A kicsike folegyenesedett és aggódva nézett körül. Még soha sem történt meg, hogy Ilona ily időben magára hagyta volna Miért történt ez ma?

„Ah," gondolta Angela, „látatlanul és észrevétlenül akar sirni. Ezt ne tegye, meg fogom neki mondani."

Gyorsan fölkelt, összekereste a legszükségesebb ruhákat; pár perez alatt készen volt öltözékével. Egy pár papucs ágyacskája előtt állt, szoknyája ott feküdt a karos székben és a sétákon használt porkópenyege a szék karján lógott. Kalapra nem volt szüksége, az éj csendes és meleg volt

Igy fölszerelve a kicsike követte Ilkáját. Angela szive heyesen dobogott, mikor a lépcsőkön lement. Élénk szemei mindenfelé tekintgettek, de Ilonát nem birta sehol sem fölfedezni. Besurrant tehát a kert végeig vezető lugasba.

Sebesen, nesztelenül haladt Angela Mintha susogó hangokat hallott volna; csakugyan Ilka ott támaszkodott a vas rácsra és beszélt valakivel, a ki a kerten kivül az uton állt.

„Ez Gyula," szólt magában Angela örvendezve. „De hát mért jön ily későn és ily titokban?"

Most már lekűzdötte félelmét. Már elő akart lépni a gyermek, de az ösztönszerü félénkség visszatartotta. Attól félt, hogy kiszidják; pedig egyátalán nem azon szándékkal jött, hogy hallgatózzék és most még is hallgatózott.

„Szeretsz még Ilona?" hangzott kivülről.

„Nem-e vagyok itt, nem-e nyugszik kezem a tiedben."

„Köszönöm, köszönöm Ilona, hogy kérésemet meghallgattad."

„Szidom magamat érte, de különös oka volt, hogy megtettem."

„Miesoda oka; javunkra változtak a körülmények?"

Ilona bánatosan csóválta fejét.

„Nem, Gyula. E viszontlátásunk az elválást jelenti!"

„Lehetetlen, lehetetlen!" rebegte a művész.

„És mégis ugy van. Atyám tegnap értesitett, hogy Henriket valószinüleg visszahivják Londonba. Ez késő öszszel fog megtörténni. Ha bekövetkezik — és ezen alig lehet többé kételkedni — vele kell mennem. Egy nappal az elutazás előtt megesküszünk és azután . . ."

Ilona nem birt tovább szólani. Hangja megtagadta a szolgálatot; forró homlokát a vasrács hideg oszlopához támasztotta és zokogott.

„Akkor rám nézve el lennél veszve örökre!" szólt Gyula.

„Istenem, nem birom elviselni."

„Valami különösnek kellett történni", folytatá Ilona, „mert atyám rendkivül halovány és oly csüggedt volt, hogy betegnek hittem. Mikor e miatt kérdeztem, hóbortosnak nevezett és oly izgatott lett, hogy tovább nem mertem egy szót sem kérdezni."

„Van-e róla sejtelmed, hogy miről van szó?"

„Attól tartok, hogy kitaláltam. Papa ez est folyamában félhangosan önmagával beszélt. Ugy látszik, hogy a börzén játszott és vesztett!"

„Atyád?!" szólt rémülten Gyula.

„Igen! Ha megtörtént, Henrik vette rá. Ez egyes szakadozott szavakból tünik ki, melyeket tisztán megértettem."

„Es tudod az összeget?"

„Soknak, igen soknak kell lenni, különben e csapás nem érintette volna olyan sulyosan. Valamit hallottam húsz—harminczezer forintról. Alig lehet kétség benne, hogy egész léte koczkán forog."

„Valami ilyestől mindig tartottam!" viszonzá a festő. „Mennyire sajnálom, hogy nem vagyok elég gazdag, hogy mindkettőtökön segithessek! Oh a bankár, ez a nyomorult szorosra füzte a hurkot atyád körül. O tette ezt, mert tudta, hogy nem szereted: mert előre látta, hogy kezedet abban a pillanatban megtagadod tőle, melyben minden külső kényszertől megszabadulsz és saját tetszésed szerint választhatsz."

„Ugyvan!"

„Ezért kérte meg kezedet még csak akkor, mikor már atyádat behálózta. És talán nincs is más eszköz e befolyás megtörésére, mint arany, arany és ismét arany!"

„Angela eleget hallott. Szemei megnedvesedtek, de azért még is boldog mosoly játszadozott arczocskáján.

„Tudom, hogy mit kell tennem!" szólt önmagához. „Nem szabad megtudniok, hogy hallgatóztam. Oh az én kedves Ilkámnak nem szabad többé sirnia, ha én megakadályozhatom!"

„Halk léptekkel sietett a kicsike a hálószobába vissza. Mikor körülbelül egy óra mulva Ilona ismét ágyacskájához lépett Angela mélyen és nyugodtan aludtés vonásaiban valamely boldog álom fénye tükröződött vissza.

XXXIII.

Uj nyom.

Kronfeld rendőrtanácsos elgondolkodva ült hivatalszobájában, értelmetlenül, bizonyára a legnagyobb izgatottságban leirt sorokat olvasott, fejét csóválta és végre az irást szánó vállvonogatás közt félre tette.

„Sajnálom ez embert," gondolá magában „de tényleg nem tudom, hogy mit tehetnék érte. Sürgősen kér, hogy csak egyetlen-egyszer hallgassam meg; ebben összpontosul minden reménye, egész jövője és talán az első lépés egy nagy büntény ölfedezésére. Hisz tudom, hogy mire czéloz. Már az őt megfigyelő orvosnak bevallotta, hogy egy rendkivül veszedelmes, nagy arányokban, egészen szokatlan és titokteljes eszközökkel működő gazember nyomában van, de mindaz, a mit előadott, oly hóbortosan hangzott, hogy most fel akarják függeszteni. Most azt irja nekem, hogy már nem egy szerencsétlent, a ki nagy, mások által meg nem értett fölfedezést tett, őrültnek nyilvánitottak; sőt utal De Caux Salamonra, a gőzerő fölfedezőjére, a ki az őrültek házában senyvedett el és könyörög, hogy hasonló sorstól mentsem meg őt. A mit mond, teljesen értelmesen hangzik. Nem jut eszébe magát eme nagy felfedezőnek valamelyikével összehasonlitani; ő maga nem alkotó lángész, sőt inkább áldozata egy töltedezésnek, melyben senki sem hisz, mert senki sem képes megérteni. Nem lehet az ügyet egyszerübben és meggyőzöbben előadni, csakhogy az őrültségnek is megvan a maga logikája, minden következtetés helyes, de a kiindulási pont elárulja a zavart lelket. De mégis teljesitem kérését. Akkor legalább elmondhatom, hogy megvizsgáltam az ügyet annyira, a mennyire tudásom engedte. Meglehet, hogy elvesztegetek egy órát; de hát áldozzuk föl azt az emberiség érdekében!"

A tanácsos megnyomta az asztalán levő villamos csengőt; egy hivatalszolga jelent meg.

„Ki van az előszobában?"

„Ehlert Antal; hisz tanácsos ur tudja."

Jellemző mosoly kisérte e megjegyzést.

„Vezesse be."

„Hogyan tanácsos ur? Ugyanaz, a ki..."

„Vezesse be." ismétlé Kronfeld erélyesen.

A szolga szinte megijedve ment ki; a következő perczben Ehlert a tanácsos előtt állott.

„Mi mondani valója van?" kérdé Kronfeld bátoritó hangon.

Ehlert alig birt hangot adni. Az annyira ohajtott pillanat most elérkezett, de oly bátortalanság szállta meg őt, mely vonásaiban tisztán visszatükröződött.

„Beszéljen bátran, kedves Ehlert", szólt a tanácsos, s gyüjtse össze erejét és szóljon lehetőleg röviden, mert tudja, hogy tul vagyok halmozva munkával."

„Meg akarom kisérleni, tanácsos ur," kezdé Ehlert, „és Isten adjon nekem erőt, hogy önt meggyőzhessem!"

„Ezt a tiszta, értelmes előadás nagyban elő fogja segiteni," vágott közbe Kronfeld. Talán legjobb lesz, ha mindjárt a dologra térünk. Ön javaslatba hozta Illing Henrik bankár elfogatását, a ki tisztelt férfiu és egy jó nevü üzlet vezetője. Magyarázza meg, hogy mi inditotta önt e komoly lépésre?"

(Folyt. köv.)

ramlik az iskolára, tanitványra és tanitóra és pedig a két előbbire nézve **iskolai igazgatás, tanitás és nevelés,** az utóbbira nézve **méltányosság** szempontjából?

Eljutottunk értekezésem utolsó részéhez, a szakrendszerhez. Tanitói körökben elég ennek csak az említése, hogy mint varázsütésre, mindannyian tagadólag rázzák a fejüket! Nem tulozok azon állitással, hogy a tanitóság legalább 90 %-a ellene van. Pedig e rendszer oly egyszerü, ártatlan, kivitele pedig a legpractikusabban oldható meg. Nem merek magamnak azzal hizelegni, hogy nézeteim és érveim elolvasása után tömegesen nyilatkozzanak a szakrendszer mellett, hanem annyi haszna mégis lesz, hogy többen gondolkozni fognak fölötte. Az a legnagyobb veszedelme e rendszernek, hogy az elemi oktatásügy terén egészen uj, és még nem jött divatba — azonban nem lesz csekély azok száma, kikre is ráolvassák a gondolkozási kényelmesség ezen örök érvényü módját: ezen már régtul vagyunk, ez már meghaladott álláspont.

E rendszer ismertetésénél is követem megfigyelési szempontjaim sorrendjét.

Helyes iskolaigazgatásról csak oly rendszernél lehet szó, a hol az igazgató legkevésbe van tanitással elfoglalva.

A szakrendszernél a szakcsoportok tárgyai ugy és oly arányban oszthatók meg, hogy az igazgató 8—10 órát fordithat iskolalátogatásra, sőt még irodai teendőinek elvégzésehez is maradna ideje. Ebből az intézeti ügyvezetésre azon előny is háramlik, hogy — mig az osztály és váltakozó rendszer mellett, csak chablon munka végezhető, addig a szakrendszernél öntudatos, megfontolt cselekvésre is marad idő, sőt esetleg szakszerü javaslat dolgozható ki az intézet előbbvitele érdekében. Hogy mily módon találom kivihetőnek, hogy az igazgatónak kevesebb legyen az óra száma, az alább közlendő schémából fog kitünni.

És ezek után áttérek a rendszer kikiáltott Achilles-sarkára: a helyes fegyelmezésre.

A váltakozó rendszer valamelyik imádója elkiáltotta magát, hogy a szakrendszer nem nevel, hanem csak tanit. Eu bárkivel szemben fixideának nevezem a közszájon forgó de általánosan át nem gondolt ellenérvet. A mennyiben a rögeszmék ellen való küzdelem határos a lehetetlenséggel, nem érvelek ellene, hanem tapasztalati példákra mutatok, mely a gondolkodók előtt a leghatásosabb érv.

Azt senki sem tagadhatja el, hogy szüksége van a tanitónak a szülői ház támogatására. Nem is tagadja senki, hanem annak hiányán panaszkodik mindenki.

Aki a családban a gyermek erkölcsi fejlődését figyelemmel kiséri, azt tapasztalja, hogy a gyermek annál jobb, mentül jobban őrzik a káros erkölcsi befolyásoktól. Ha a nevelés csak az anyára van hagyva, a gyermek hamar esintalan, majd pajkos, végre rosz lesz. Ha azonban az apa is figyelemmel kiséri tetteit, több oldalról korlátoltatik helytelen törekvéseiben. Sok esetben a gondos és okos nagyanya, esetleg a szerető nagybátya és nagynéne is vigyáz a gyerekre, kevésbé sikerül annak rosz utra tévednie. Szabályul állitható: minél nagyobb a fölügyelet, a nevelés annál jobb. Ha ez a családi nevelésnél ugy van, hol legföljebb 5—6 gyermek neveléséről van szó, és pedig 1, 2, 3 vagy több egyén által, mit mondjunk a 60, 80, 100 gyermek szakszerü neveléséhez szükséges felügyeletre nézve? Bizzuk azt 4, esetleg 6 éven át csak egy emberre, azon álokoskodás által vezéreltetve, hogy több éven át inkább kiismerhető ily maszsza egy ember által, mint valamennyi tanitó által?

Az a generáczió tanitó sem ezerszemü, ha még oly fegyelem-mester is; több szem csak többet lát, mint kettő! Erre nézve saját tapasztalati példámra bátorkodom rámutatni.

Az osztály- és váltakozó rendszernél az egyik osztálytanitó fegyelmezési vagy büntetési jogkörébe a másiknak befolynia tilos. Ennek eltagadása képtelenség. Azt hiszem, bármelyik intézeti pályatársam ugyan a szemem közzé nézne, ha a jelen nem létében rendetlenkedett tanitványát, bármily módon megbüntetném.

Lássuk tehát a példát. Két, nem a saját osztályomhoz tartozó gyerek hazamenet barátságuk elválhatlanságát, egymás hajába való kapaszkodás által igen szembeötlően manifesztálván, rájuk kiáltok s visszaparancsolom az iskolába. De bizon az én két duellánsom rám se hederitve megiramodott, s biztos távolban folytatták az érzekeny frizirozást.

Nem is vehettem tőlük valami nagyon rosz néven engedetlenségüket, hiszen nekem nincs más tanitó növendéke előtt tekintélyem, nekem nincs azokra semmi erkölcsi befolyásom. Hanem az ezután a legkellemetlenebb, hogy nekem másnap collegám birósága előtt vádlóként kell föllépnem, sőt az is megtörtént, hogy a vádlottak szemében eltagadták tettüket. A szakrendszer az ily viszás fegyelmezési helyzetet kizárja. Ott minden tanitó csaknem minden tanitvány tanitója, tehát mindenkinek van minden tanitvány előtt tekintélye s bármelyik tanitványt bárhol elkövetett kihágásáért saját óráján felelősségre vonhatja.

A szakrendszernél tehát a nevelés nem egyedi, hanem testületi. A gyermek erkölcsi magaviselete, szorgalma és képessége csak tantestületi megbeszélés után állapittatik meg. A tantestületi ülések közérdekűek, sok esetben az egyes tanulókkal való eljárás megbeszéltetik és alkalmazása sikerhez vezet. Mondhatjuk-e az osztály vagy váltakozó rendszerről ugyanezt?

Van ám még olyan plátói országba illő nevelő is, a ki azt állitja, hogy a nevelés sikeresen csak egy nevelőre bizható, mert a különféle nevelői eljárások közötti különbség észlelése ingadozóvá teszi jellemét! Meg aztán olyan állitást is megereszt egy-egy okoskodási tekintély, hogy ily esetben a nevelés igen tarka lesz.

Mintha bizony annak a szegény 6—12 éves discipulusnak az volna a dolga, hogy párhuzamot vonjon az egyes tanitók nevelési theoriája és gyakorlata között! A gyerek dolga a szófogadás és — punctum. Amiért a tanitó, illetőleg a tanitótestület dolga! Tegyük föl, hogy tanulmányozza a tanitókat. Egyet nem-e hamarabb kiismer, mint többet? Vagy ha egyik rosszul fegyelmez, ellensulyozza a másik tanitó helyes fegyelmezése.

A „tarka" ellenérvre is megfelelek — szintén hasonlattal. A tarka — ha a szinek apróbb vonalokban követik egymást — nagyon megközeliti az egyszinüséget. Az osztályrendszer 4, esetleg 6 tanitó által tarkitott egy-egy nevelési alapszine egy-egy évig tart, tehát egy-egy szin nem apró vonal, hanem vastag sáv, igy a tarkasága éppen nem mosódik el, hanem ugyanesak tarka marad! A váltakozó rendszer nevelése, az igaz, hogy nem tarka, hanem igen sok esetben — — fekete. Ismerjük jelképes jelentőségét.

A szakrendszer a váltakozó rendszer azon egyetlen előnyét is magában foglalja, hogy a tanitó a növendéket több éven át ismeri. — Azonban a szakrendszer még azon előnynyel is bir e tekintetben a váltakozó rendszer fölött, hogy mig a váltakozó rendszernél több éven át csak egy generatiót ismer meg a tanitó s azok közül is csak a jó tanulókat, mig a gyöngéket más tanitónak adja át: addig a szakrendszer tanitója minden gyermeket minden körülmények között az egész elemi iskolai pályáján figyelemmel kisérheti, nevelheti.

Megállhat-e tehát a tapasztalat részrehajlatlan itélőszéke előtt ez üres mondás: a szakrendszer nem nevel?

Aki ezt komolyan állitja, provokáljа a gymnasiumot, reáliskolát és tanitóképző-intézetet. Vagy ez intézetek már oly érett, nevelést nélkülözni képes anyagot nyernek? Csak az egyetem nem gyakorol nevelő hatást, ha csak valamely literáris tantárgy helyes fölfogása nem hat a hallgatóra. Azért napirenden is van, hogy a középiskola nevelő hatása alul fölszabadult, sa korlátlan egyetemi szabadságot élvező fiatal ember elkallódik, semmivé lesz sok esetben! Hát miért nem lett előbb? Mert a középtanoda is nevel. Pedig ott a legszigorubb szakrendszer van évek óta elfogadva.

A paedagogiai ujdondászok előtt a régiség hiba s a czélszerüség nem tényező. Azért van még oly excentricus álláspont is, mely a gymnasiumból is ohajtja kiküszöbölni a szakrendszert, utódává a váltakozó rendszert tévén.

Erre legyen elég feleletül annyi, hogy a polgári iskolák — a mi elemi iskoláink édes testvérei — már abban a korban születtek, midőn a váltakozó rendszer zajos bevonulóját megtartotta. Hát miért nem szervezték a váltakozó rendszer szellemében. Mert az intéző tényezők — igen helyesen — belátták, hogy alapos oktatás egyedül a szakoktatás.

Hát a polgári iskola nem nevel? Azt hiszem, a felelettel adósak maradnak a szakrendszer melletti helyes nevelést tagadók. A polgári iskolák nevelő hatásától többet várunk, mint tanitásától, mert éppen a társadalom zömét, az iparosokat kivánnók magasabb müveltségi szinvonalon látni, mely tekintetben hazánk iparossága, fájdalom! nagyon hátra maradt!

Bocsánatot kérek, hogy ily soká időztem a szakrendszer nevelőhatásának védelmezésénél, de le kell álczáznom e frázist, mely megvesztegeti az önálló gondolkozást és ujabb időben nézetáramlattá tolta föl magát.

(Vége köv.)

Külföld.

Sándor fejedelem detronizálása. A sophiai uj forradalom alkalmából, egy dolog kétségtelenül áll ma már előttünk, s ez az, hogy a hatalmak bukni engedték Sándor fejedelmet. Ennyi az egész a mi e hatalmak előleges tudomásának betudható.

Mint rendesen, most is támadnak hangok, melyek e forradalmat előre megbeszélt és az érdekelt hatalmak részéről jóváhagyott actusnak hirdetik. Sokan a kissingeni és gasteini értekezletek eredményét látják benne s ez a felfogás megerősitést látszik nyerni több német lap alább közlött véleményében. Ez a felfogás azonban, abban az alakjában legalább, hogy a bulgáriai események a hatalmak közt való megállapodások eredményei, nézetünk szerint mindenesetre téves. A kik igy okoskodnak, nem gondolják meg, hogy csak formailag tekintve is a dolgot, ilyenfajta megállapodások sem monarchák, sem monarchicus miniszterek közt létre nem jöhetnek. Közelebbről tekintve a dolgot, azt kérdezhetjük: mi érdeke volt akár Németországnak, akár monarchiánknak abban, hogy Sándor fejedelem eltávolittassék. Bizonyára semmi. S föltéve, hogy az eltávolitás szükséges lett volna, az intéző hatalmak — mindig csak föltevésekről szólva — bizonyára nem ugy intézik a dolgot, hogy legalább némileg rendezett állapotokat, a legzilláltabb fejetlenség váltson föl.

Ma az európai politikában egy jelszó dominál: a béke. Kétségtelen, hogy az összes hatalmak teljes erejükből azon lesznek, hogy a fegyveres föllépés kényszerüsége elkerültessék. De ha az áruló apostolok, Karawelov és társai s velük együtt a politikusok azt hiszik, hogy ma korlátlan urai a helyzetnek Bulgáriában, ugy keserves csalódás fogja őket érni. A nagyhatalmak a béke fönntartása érdekében bizonyára el fognak menni az engedmények legvégső határáig. De hogy egy hatalom befolyásának e folyton lázongó, folyton villongó országban tulságos teret biztositsanak, az éppen a béke érdekében meg nem engedhető.

Ujabb hirek szerint a bolgár ideiglenes kormány kiáltványt bocsátott ki, melyben kifejti, hogy Sándor fejedelem nagy szolgálatokat tett ugyan a harcztéren Bulgáriának, de a politikában nagyon is kevéstekintettelvolt Bulgáriának, mint szláv államnak, helyzetére és Oroszországgal való jó viszonyára, minélfogva letétele szükségessé vált.

Sándor fejedelmet Lom-Palánkában tartják fogva. Hir szerint legközelebbről szabadon bocsátják és átviszik a határon.

A szerb kormány a Sophiában kitört forradalomról az első értesitést a pirot-i határhatóságtól kapta. Ezen jelentések szerint Sándor fejedelem Sophiában tényleg fogolylyá tétetett, és Karavelov kiséretében hétfőn éjjel Lom-Palankára vitetett, hogy ott a határon átszállittassék. Az ideiglenes kormány Zankov elnöklete alatt, ki egyidejüleg külügyminiszter is, alakult meg. Feltünő, hogy a bolgár vámhivatalnokok már szombaton este kijelentették, hogy a határ a legszigorubb zár alá vétetett és egy utazót sem szabad Szerbiából Bulgáriába és viszont átbocsátani. Egy második sürgöny Pirot-ból jelenti, hogy állitólag Karavelov is elfogatott.

A porta köriratot intézett Törökország külföldön levő képviselőihez, melyben tudatja velük a sophiai eseményeket és megbizza őket, hogy puhatolják ki, mily benyomást tett és mily véleményeket keltett a hatalmaknál e váratlan esemény.

Az angol lapok természetesen nagymérvben tárgyalják e váratlan eseményt. A „Times" azt irja, hogy orosz szempontból teljesebb siker nem kivánható. A nemzetközi szerződések ellen elkövetett sérelmek utján járva, Oroszország hatalmának és szivösságának ez ujabb jele, e figyelmeztetés, mely kivétel nélkül mindenkinek szól, hogy ne daczoljanak a czárral, ha végzetes következményeket nem akarnak előidézni, mély erkölcsi benyomást kell hogy tegyen. Ha a bolgár fejedelem bukása kimagasló diadala az orosz diplomatiának, ugy ha csak kisebb mérvben is, de kudarcz az angol diplomatiára nézve. A „Times" azt hiszi, hogy a fejedelem letétele Németország és Ausztria-Magyarország ellenkezése nélkül történt. Ha ez csakugyan igy van, ugy feltehető, hogy Oroszország egyelőre megelégszik Sándor fejedelem bukásával és nem fog kisérletet tenni, hogy messzebbmenő változást idézzen elő a Törökország és hübéres államai közt fönnálló viszonyban.

A „Standard" ezt irja: Salisbury kormányelnök nem fogja elmulasztani, hogy az eseményeket ugy befolyásolja, hogy Angolország becsülete és biztonsága megóvassék. Oroszország eljárása megsértése az európai status quo-nak és komoly megzavarása a Balkán-félszigeten fenálló hatalmi egyensulynak. Bismarck hg. a berlini szerződés őre, az ő becsülete megköveteli, hogy ügyeljen arra, hogy a nevezett szerződést egy uralomra vágyó, elbizakodott szomszéd akarata semmissé ne tegye.

A „Morning Post" oda nyilatkozott, hogy Sándor bolgár fejedelem erőszakolt letétele, oly röviddel a berlini szerződés Batumra vonatkozó czikkének megsemmisitése után, Oroszország szüntelen tevékenységére mutat, mely komoly figyelmet érdemel Nagy-Britania és a többi hatalmak részéről, kiknek érdekükben áll az európai béke föntartása.

A „Daily News" azt véli, hogy Oroszország e tettének nagyon komoly hatása leend. Oroszország interventiója nagyon indokolatlan és megbocsáthatatlan.

A „Kölnische Zeitung" a bolgár fejedelem letételéről szóló hirt megerősitvén, jelenti hogy Sándor fejedelem legelőször is Lom-Palánkába vitetett és hogy későbbi hirek szerint az országot már el is hagyta. A lap azután hozzáteszi: A fejedelem, kinek személyes tulajdonságai jobb sorsot érdemeltek volna, egy idő óta a levegőben függött, Oroszország, mely jelenlegi állásához juttatta, és Angolország között, mely őt éppen csak megnyerte volt és azután cserbe hagyta. Miután bizonyos lett, hogy Angolország sem a Balkánkérdés, sem pedig Konstantinápoly végett, hanem csak Indiáért viselne háborut, azóta a fejedelem állása reménytelenné vált. Törökország már eléggé érezte Oroszország tulsulyát, sem hogy egyedül sikra szálljon Oroszország ellen; kiváltképen Bulgária miatt nem. Sőt bizonyosra vehető, hogy Konstantinápolyban tudomással birtak a szándékolt letételről. A mi Ausztria-Magyarországot illeti, ugy a Kissingenben és Gasteinban folytatott értekezletek biztositékot szolgáltatnak az iránt, hogy az Angolország által neki szánt szerepet, hogy t. i. a bolgár gesztenyét a tüzből kikaparja, elválalni nem fogja. Sőt elvárhatjuk, hogy Sándor fejedelem eltávolitása után, kit Angolország, mint éket Ausztria-Magyarország és Oroszország közé beilleszteni megkisérlette, hogy a Balkán-félszigeten az örökös forrongás rövidebb vagy huzamosb időn át pihenni fog. Már az, hogy mily könnyü szerrel fosztották meg a fejedelmet trónjától, arra enged következtetni, hogy Bulgáriában a helyzet nem fog még jobban bonyolulni, s hogy annak legközelebbről leendő megoldása tán ideiglenes jellegü lesz, de semmiesetre nem fog háborura vezetni. Álláspontunk ismertetéseül emlékeztetünk azon szavakra, melyeket Bismarck a berlini congressus egy válságos pillanatában mondott: „Uraim! Nem azért gyültünk mi itt össze, hogy Bulgária sorsa fölött vitatkozzunk, hanem hogy Európa békéjét biztositsuk!"

Legujabb posta.

— **A bolgár forradalom** ujabb phasisairól nagyon szük marokkal adja a táviró a hirt. Többnyire ismétlések — csupán az ujabban érkezett részletek.

A mi az eset által teremtett constellatiót illeti, az bizonyos, hogy e pillanatban sehol sem mutatkozik hajlandóság a legujabb keletü bolgár államcsiny miatt fölvenni a kesztyüt — háborus értelemben ez idő szerint nem lehet attól tartani, hogy Sándor bolgár fejedelem detronisatiója véres complicatiókra vezessen.

Az ujabb hirek szerint, a detronisalás napján a sophiai orosz consulatus előtt demonstratiók történtek Oroszország mellett. Az orosz consul ablakából kihajolva, a tüntetőkhöz beszédet intézett, melyben köszönetét fejezte ki a rokonszenves ovatiókért.

A „Hlat Narodowa" jelenti Sophiából, hogy a nagy nemzetgyülést Tirnovoba összehivják s hir szerint Karagyorgyevich Péter herczeget választják meg fejedelemnek. Karawelov kijelentette, hogy Sándor fejedelem letételét az állam érdekei követelték s ennél minden személyes érdeknek el kell némulma. Az egyesült Bulgária ezáltal rendkivül sokat nyer s mind Törökország, mind Szerbia ellen biztonságban érezheti magát.

Az orosz diplomatiai ügyvivő egy néptömegnek, mely Oroszország védnökségét kérte, azt válaszolta, hogy a czár a legjobb érzülettel viseltetik Bulgária iránt.

Az ideiglenes kormány a következő tagokból áll: Klement metropolita elnök tárcza nélkül, Stojnov a külügyek vezetője, Zankova belügyek, Branov a pénzügyek, Nikoforov őrnagy a hadügy, Radoslavov az igazságügy és Velikov a közoktatásügy vezetője.

Román politikai körökben azt hiszik, hogy a forradalom Karavelov segélyével ment végbe, kinek internáltatása csak szinlelés és a már emlitett miniszterium, melynek elnöke Klement metropolita, vallásos jelleggel bir, hogy félrevezettessék a közvélemény, mely — ugy látszik — o fejedelem pártján van. Más hirek szerint Radoslavov, ki a fejedelem hive volt, nem lehet tagja az ideiglenes kormánynak.

Románia és a Duna partján levő bolgár városok közt az összeköttetés helyreállittatott, de a határvárosok és Bulgária belseje közt még meg van szakitva az összeköttetés.

A kiáltvány, melyben az ideiglenes kormány a történteket tudatta, kijelenti, hogy ugy a belföldiek, mint az idegenek élete és jogai sértetlenek maradnak.

Erre a kormány tagjai Bogdanov orosz diplomatiai ügyvivőhez mentek és fölkérték, hogy tudassa a czárral hódolatuk nyilvánitását.

A hadsereg hűséget esküdött az ideiglenes kormánynak.

Karavelovot és Nikolajev őrnagyot elfogták.

Mint mondják, Oroszország jelöltje a fejedelmi székre Sándor oldenburgi herczeg.

A legujabb tudósitások közül föltünik egy jelentés, mely szerint, bizonyos jelenségek arra mutatnak, hogy Viddinben és más helyeken katonai mozgalom indul meg **a fejedelem érdekében.** A fejedelem hollétéről még most sem tudnak semmit.

Az a hir, hogy a fejedelem egy yachton a Dunán fölfelé utazott volna, valótlan, mert a dunaparti román hatóságok ilyesmit nem láttak. Leghihetőbb az a hir, hogy a fejedelmet elfogták és állitólag egy Sophia mellett levő zárdában tartják fogva.

A berlini hangulatra nézve jelentik, hogy ott a legélénkebb részvét nyilatkozik a fejedelem iránt, kinek a bolgár nép oly rut hálátlansággal fizetett. A közönség nyilatkozataiból kitünik, hogy Battenberg hg itt mily nagy kedveltségnek örvend.

Általában az a nézet van elterjedve, hogy a fejedelmet a mérvadó hatalmak beleegyezésével fosztották meg trónjától: e nézetet csak megerősitik a félhivatalos lapok egyhangu nyilatkozatai. A „Kölnische Zeitung" és a „Post" ugy üdvözlik ez eseményt, mint a veszélyes helyzet megoldását.

A helyzet békés jellegét első sorban a birodalmi cancellár tevékenysége bizonyitja. Törökország bizonyára be volt avatva a titokba.

A helyzetet átalában igy magyarázzák: Anglia belügyeivel van elfoglalva, Törökországnak sem kedve, sem hatalma, hogy Oroszország ellen háborut viseljen, a három császár hatalom között pedig teljes egyetértés áll fenn.

Ez a nézet, melynek a „Post" kifejezést ad, megegyezik az itteni diplomatiai körök véleményével. Ezekben a körökben ugy vélekednek, hogy az esemény szálai Gasteinig nyulnak el. Sándor fejedelmet fel kellett áldozni az európai békének. (Lásd táviratunkat.)

TÁVIRAT.

— **A bolgár ellenforradalom.** —

— **Bécs**, aug. 24. (Az „Aradi Közlöny" eredeti távirata.) A „Polit. Correspondenz" jelenti Giurgevoból: A Keleti-Ruméliában álló bolgár hadsereg **Sándor fejedelem javára tett nyilatkozatot.** Mitkurov ezredest ideiglenes kormányfőnökké kiáltották ki. **Sumla** és **Tirnova** helyörségei és lakossága szintén Sándor fejedelem mellett nyilatkoztak. A mozgalom mindkét tartományban növekedőben van. Sándor fejedelemről az a hir, hogy mint foglyot a saját yachtján vitték el.

Az „Aradi Közlöny" előfizetési feltételei:

Helyben házhoz hordva:

Egy évre	12 frt — kr
Félévre	6 „ — „
Negyedévre	3 „ — „
Egy hóra	1 „ — „

Vidékre postai szétküldéssel:

Egy egész évre	14 frt — „
Félévre	7 „ — „
Negyedévre	3 „ 50 „
Egy hóra	1 „ 20 „

Az előfizetési pénzeket kérjük e hó végéig az alólirott kiadóhivatalhoz czimezve beküldeni.

Hirdetések jutányos áron vétetnek fel.

Arad, 1886. évi augusztushóban

Az „Aradi Közlöny"
kiadóhivatala.

NAPTAR.

Augusztus 25. Szerda. Róm. cath. napt. Lajos kir. Prot. napt. Lajos kir. Görög-orosz napt. (augusztus 13.) Maximus. Nap kél 5 ó. 9 p. nyugszik 6 óra 54 perez.

Augusztus 26. Arad város iskolaszékének havi ülése.

HIREK.

Arad és Vidéke.

— **Kossuth Lajos névnapjának** előestéje alkalmából tegnap este Arad városának számos polgára jött össze pártkülönbség nélkül Wittmann vendéglőjében. Az első felköszöntőt Müller Károly mondotta Kossuth Lajosra a társaság élénk éljenzese közben. Utánna Besze János szólott Kossuth nagy érdemeiről, Jankai József pedig egy költeményt szavalt, melynek „Éljen Kossuth!" refrainje mindig lelkes viszhangot keltett. Lukácsy Miklós a szintén névnapját ülő Mülek Lajost éltette, mire Mülek Lajos Arad város polgáraiért és Arad jövőjéért emelt poharat. Jankai József Besze Jánost a szabadságharcz élő tanuját éltette, a miért Besze érzekeny szavakban mondott köszönetet. Varga József az ipar fontosságáról szólott szép szavakban. Ezután elhatározták, hogy Kossuthoz levélben intéznek üdvözletet. Pohárköszöntőt mondott még: Jankai, Müller Károlyra, s ugyancsak Jankai, a sajtónak pártkülönbség nélkül megjelent képviselőire. A bankett csak éjfél felé ért véget.

— **Ujoncz-jutalékok az aradi sorozó járásban.** Az ujoncz-jutalékok összege ezen sorozó járásban kilenczvenhárom; a tavalyi hátralék kettő; összesen kilenczven öt. Ennélfogva az utólag következő egyének ki fognak jelöltetni, a feleslegesek pedig a póttartalékba azonnal áthelyeztetnek; mivel f. évi október 1-én az általános állományba való felvételt eszközölni akarják.

— **Az első aradi önkéntes polgári tűzoltókar parancsnoksága által** a mai napra összehivott rendes évi közgyülés a me. jelentek számbeli határozatképtelensége miatt meg-

tartható nem levén, folyó évi szeptemberhó 5-dikének d. e. 10 órájára ugyancsak az uj városházhoz ujabb rendes évi közgyűlés tüzetik ki, melyre a t. cz. tag urak azon értesítés mellett hivatnak meg, hogy az a határozatképességre való tekintet nélkül okvetlenül megtartatni fog. Közgyűlési tárgysorozat. 1. Az elnök évi jelentése. 2. Az időközben megürült állások választás utjáni betöltése. 3. A jubileumi számadások eredményének bejelentése s ennek kapcsán a rendező bizottság felmentése. 4. Az 1885. évi számadások számvizsgálatának bejelentése s azok végleges ellátása. 5. A folyó évi költségvetés végleges megállapitása. 6. Egy állandó hivatalos helyiség és örtanya iránti inditvány tárgyalása. 7. A kar hátralékban levő követelései és tagsági dijainak mikénti érvényesitése vagy leirása. 8. A karparancsnokság által a közgyűlésre utalt ügyek tárgyalása. 9. A törzsvagyonul megvett föld vételári utolsó részletének s az ezen vétel utáni illetéknek kiutalványozása. 10. A bejelentett inditványok. Arad, 1886. évi augusztus hó 22. Dr. Mülek Lajos, főparancsnok.

— **Névmagyarositások.** Kolaresik Károly aradi lakos vezetéknevének Kolozsvárira kért átváltoztatását a belügyminiszter 46,154. számu rendeletével megengedte; nemkülönben Czud Lajos vezetéknevének Bajaira kért átváltoztatását is. Továbbá: Scholtze Albert ó-paulisi illetőségü borosjenői lakos vezetéknevének Somlai-ra kért átváltoztatása, f. évi 45,980. számu belügyminiszteriumi rendelettel megengedtetett. Goldberger Sándor (Samu) glogováczi illetőségü ugyanottani lakos vezetéknevének Garai-ra kért átváltoztatása, f. évi 45,983. számu belügyminiszteriumi rendelettel megengedtetett.

— **Királyi tanácsosi czim adományozása.** Mint a hivatalos lapban olvassuk, a király Ő Felsége Herberth Antal békésgyulai törvényszéki birónak sok évi hü és buzgó szolgálatai elismeréséül a kir. tanácsosi czimet dijmentesen adományozta.

— **Áthelyezés.** Fejér Damaszcén a helybeli minorita-társház derék fiatal hitoktatója, tegnap délután Aradról Szilágy-Somlyóra utazott, uj állomáshelyére. Meg vagyunk győződve, hogy az ambitiózus segédlelkész uj állomáshelyén is a minorita-rend javára és hasznára forditja tehetségeit.

— **Egy nyugalomba vonult tisztviselő ünnepeltetése.** Krausz Károly Arad város nyugdijazott és kegydijazott kiadójától tegnap bucsúztak el városi tisztviselőtársai, a városház emeleti kistermében. A kartársak nevében Institoris Kálmán főjegyző a következő szivből eredett szép szavakkal adott kifejezést maga és társai érzelmének: „Tisztelt kartársunk! Kedves öreg barátunk! A 79 éves aggkor már magában tisztesség, de kétszeresen az, ha egy oly mult van megette, mint a tiéd, melynek minden napja, minden perce igazolta azt, mennyire szent volt előtted a tiszti eskü, mennyire második életeddé vált a kötelességérzet. A tiszta becsület, mely életed vezéresillaga volt, az ernyedetlen szorgalom és lankadatlan munkakedv, melyet 30 éven át a város szolgálatában tanusitottál, törvényhatóságunk legkiválóbb tisztviselői közzé emeltek, s oly érdemkoszorut fontak halántékod körül, melyek ugy a város közönsége, mint kartársaid előtt felejthetlenek maradnak. A város közönsége elismerésének már adott kifejezést. Mi, kik aranytiszta jellemedet s tisztviselői érdemeidet legjobban ismerjük, s azért azokat leginkább is tudjuk méltányolni, mielőtt bucsút vennénk tőled, s te a jól kiérdemelt nyugalomba vonulnál, fogadd szeretetünk, tiszteletünk és becsülésünk jeléül e serleget, s tartsd meg azt emlékül, mint a sziveinkben iránt táplált tiszta vonzalmunk jelképét. A mint becses emléked keblünkben örökké élni fog, ugy tarts meg te is minket szives emlékedben. Adja a Mindenható, hogy még sok éven át ürithesd e serleget azok boldogságára, kik előtted kedvesek! „Harsány éljenzés közben nyujták át ekkor a szép kiállitásu, fedővel ellátott ezüstserleget, melyre „Emlékül Krausz Károlynak, 1886. Kartársaitól.“ szavak vannak vésve. Az öreg ur könyekig meghatva a kartársi vonzalom és baráti szeretet e kiváló jelétől, őszintén, keresetlen szavakban válaszolt a főjegyző beszédére: „Tekintetes urak! Nem vagyok képes nagy köszönetemet szavakkal kifejezni. Istennek hála, a hosszu életért és egészségért, a város közönségének pedig hála, a személyem iránt tanusitott kegyességért. Büszke vagyok, hogy sikerült 30 éven által a kiadói hivatalt vezetni és azt becsülettel adni át: a mit épen nem szivesen tettem, — de mint elaggott, elfáradt — kénytelen voltam azt, fiatal erőnek átengedni. A nem csekély felelősséggel összekötött kiadói hivatalban, gyarlóságomért és hibáimért a városi jegyzőség részéről tanusitott elnézés, nekem mindig felejthetlen lesz. Az uraknak kivánok minden jót, tartós egészséget és türelmet a sokszor bizony terhesnek tetsző hivatal viselésében, kérve egyszersmint, hogy tartsanak meg szives emlékökben!“ — Ezután Salacz Gyula kir. tanácsos mint polgármester, továbbá mint a város közönségének ez alkalommali képviselője, felsorolta, hogy Krausz Károly tisztviselői kötelességének hü és pontos teljesitése, tiszta jelleme és becsületessége, páratlan szorgalma és lelkiismeretessége által a város törvényhatóságának minta-tisztviselője volt. A város közönsége e kitünő tisztviselő érdemeit elismerte akkor, midőn az őt törvényesen megillető nyugdijon felül, kegydijban egészitette ki azt az összeget, melyet mint tényleges kiadó élvezett, s ez által biztositotta, hogy a közpályától visszavonult tisztviselő, anyagi gondoktól menten élvezhesse nyugalmának napjait. Ugy a maga mint a város közönségének nevében, kivánja szivéből, hogy még sok éven keresztül élvezhesse azt a boldog érzelmet, melyet a város közönségének és a tisztviselőtársaknak tisztelete és becsülése nyujt, s melyet Krausz Károly önerejéből vivott ki magának. — Ezután meghatóan bucsuzott el az agg tisztviselőtől, kérve őt, hogy tartsa meg tisztviselőtársait szives emlékében! Az ünnepeltet itt már annyira meglepte az elfogultság, hogy szavak hiányában könyek között ölelé meg társait és csókokkal erősité meg a régi köteléket.— Szabadjon még nekünk is egynehány szót felhoznunk, nehány vonásal ecsetelnünk ezt a sokat türt, nélkülözött és szenvedett életet, mely végre városunk falai közt talált nyugalmat, menedéket, hogy csendesen, zajtalanul folytatódjék tovább, a mozgalmas napok után. Már a szabadságharcz kitörése előtt mint tiszt szolgált a „Rukavina“ nevet viselő ezredben. 1848-ban századosi rangja volt és e minőségben helyezték át a magyar hadsereghez, hol csakhamar törzstiszttéléptették elő. A szabadságharczot végigküzdvén, a világosi fegyverletétel után halálra itéltetett, mely itélet legfelsőbb kegyelem utján várfogságra változtatta tottát. Hat éven keresztül volt lakója az aradi vár egy sötét cellájának, mig végre 1856-ban szabadlábra helyeztetvén, a városnál mint ktadó nyert alkalmazást s e hivatalban volt egész tegnapig. Láthatni tehát, hogy egész életén keresztül, a legigazabb hazafiságnak, a kristálytiszta becsületességnek volt hive és hogy teljesen megérdemelte a vonzalmat, melylyel irányában minden ösmerője viselkedett. Kivánjuk mi is őszinte szivből, hogy élvezze a jól megérdemlett nyugalmat, mint türte a fáradságot, sanyaruságot panasz nélkül. Éltesse az Isten!

— **Szivszélhüdés.** Pusz Mihály napszámos káposna-utcza 6-ik számu lakásán tegnap nehány perez alatt elhunyt. A helyszinén megjelent orvos szivszélhüdést constatált.

— **Meglopta a férjét.** Cziegeldrum Arnold szekeres-utcza 5-ik szám alatti lakostól, neje Teréz 52 frtot, ágynemüeket, 2 zálogczédulát ellopott s midőn férje e miatt kérdőre vonta, verekedni kezdett vele s arczát összekarmolta. A szegény papucsvitézt csak a rendőrök birták kiszabaditani nejének ölelő (öklelő tán — corrector) karjai közül.

— **Ebmarás.** Trailescu János praeparandiai tanárt, midőn f. hó 23-án a pávautcza 3. számu ház előtt elhaladt, egy eb, lábszárát összeharapdálta. Orvosi ápolás alatt van, — a kutyát pedig megfigyelés végett a gyeptérre szállitották.

— **Lefoglalt gyümölcs.** Pojnár Adám és Bogya Mihály ágrisi lakosok által eladásra behozott két koesi körte, — mivel azok éretlenek voltak, — a rendőrség által elkoboztatott.

— **Tolvaj cseléd.** Grüner Regina Vörösmarty-utcza 1-ső szám alatti lakosnőtől Suba Istvánné szolgáló, fehérnemüket s ezüst tárgyakat eltolvajlott. A fehérnemüeket a cseléd lakásán megtalálták és őt magát a rendőrségre szállitották.

— **Megszöktek a kórházból.** Tancsán Vaszilie kurtiesi illetőségü egyén f. hó 23-án már másodizben kiszökött a kórházból. Visszavitték. Mirovicz Ignácz aradi illetőségü, 24-ikére virradó éjjel szintén megszökött, de midőn a Kossuth-utczába ért, az ott álló rendőr felismerte costüméről és visszakisérte.

— **Körözött csaló.** Dr. Pick Dezső szegedi ügyvédtől egy ismeretlen arany, holmikat csalt ki s azokkal elillant. Az ottani rendőrség átirt, hogy netaláni ittlétele esetén a csalót letartóztassák.

Hazánk és a főváros.

— **Az orvosok és természetvizsgálók vándorgyüléséről** hétfői kelettel, a következőket irja tudósitónk: Az orvosok és természetvizsgálók vándorgyülésének szakosztályai ma a következőleg alakultak meg: gazdasági és társadalmi szakosztály: elnök Ambrózy Béla b., jegyzők: Lendvai Miklós és Metzger, orvosi szakosztály: elnök Schwimmer Ernő, jegyző Ternay; természettudományi szakosztály: elnök Szabó József, jegyző Lengyel István. Délután Pontely István népszerü előadást tartott. A vándorgyülés tagjai holnap reggel berándulnak Temesvárra, hol délután szakülések lesznek.

— **Gyulay Samu gróf.** Pár nap előtt emlitettük, hogy Gyulay Samu gróf altábornagy Griesben megbetegedett. Betegsége nem sokáig tartott, a nemes lelkü, jótékony főur f. hó 19-ikén meghalt. Az elhunytról szóló családi gyászjelentés igy hangzik: Marosnémethi és nádaskai özvegy Gyulay Samuné ugy maga, valamint gyermekei: Amália, Emma, Adolf, Jusztina, Samu, István, Emilia és vejei: liebenwaldi Persa Ferencz cs. kir. kapitány sz. k., Bartina János cs. kir. erdészeti felügyelőségi tisztviselő, Weisz Ferencz lovag, báró Mondel 21. számu gyalogezredbeli cs. kir. főhadnagy — nevében jelenti forrón szeretett férjének, illetőleg atyjoknak, mostoha atyjoknak és ipjok, maros-némethi és nádasdi gróf Gyulay Samu cs. kir. altábornagynak, a magyar felsőház örökös tagjának, cs. kir. kamarásnak, a hadi diszitménynyel ellátott cs. kir. katonai érdemkereszt, a hadi erem, a katonai szolgálati jelvény, a pápai Szent-Gergely-rend nagykeresztje, a pármai Konstantin Szent-György-rend tulajdonosának, a Johannita-rend tagjának, az orosz Szent-Anna-rend kommandőrjének stb., hosszas szenvedés és a halotti szentség ájtatos felvétele után, 84 éves korában, Bozen melletti Griesben, 1886. augusztus 19-dikén éjjeli 11 órakor bekövetkezett gyászos kimultát. Hült tetemei griesi villájában 1886. augusztus 21-en délután 5 órakor beszenteltetvén, Budapestre szállittatnak, hogy ott a buda-vizivárosi temetőben levő grófi sirboltban kedden, augusztus 24-én, délután 5 órakor örök nyugalomra tétessenek. A gyászmise Budapesten a Szent-Ferenczrendiek belvárosi templomában augusztus 26-án délelőtt 10 órakor fog megtartatni. Gries, Bozen mellett, 1886. évi augusztus 19-én. — A gróf jószivéhez méltóan emlékezett meg Budapest szegényeiről, végrendeletileg 50,000 frtot hagyományozván nekik. A boldogult tudvalevőleg az utolsó Gyulay gr. volt.

Budavár visszavétele. Budavár visszavétele ünnepéhez a honvédelmi minister, mint a fővárost sajnálattal értesitette, nem küldhet egy zászlóalj honvédet, mert ep ekkor hadgyakorlatok lesznek; de egy diszszázad ki fog mindenesetre vezényeltetni a szeptember 2-iki templomi ünnephez s a disz lövésben részt veend. Pejacsevich gróf hadtestparancsnoktól is érkezett átirat, melyben tudatja, hogy a kért zászlóalj gyalogsorkatona az ünnepen zenekarral jelen lesz; e szám csak akkor reducáltatik egy századdá, ha esős idő lenne. Az 1686-iki ostromban résztvett családok tagjai közül mint egyik legujabb jelentkező, felemiitendő gr. Huyn Károly nyug. táborszernagy, a ki Felső-Ausztriában, Traunhirchenben lakik s Edelsheim-Gyulai báró előtt rövid ideig magyarországi hadparancsnok is volt. Ennek az őse mint ezredes vett részt az ostromban (okmánnyal igazoltatik) s később Szigetvárnál esett el. Egy fölmerült kérdés alkalmából szükséges nyilvánosságra hozni, hogy a visszavételi ünnepélyre az ostromban részt vett hősök utódaihoz intézett meghivók kiadásánál nem volt s a praeliminaré korlátoltsága miatt nem is lehetett tekintet arra, a mi különben méltányos lett volna, hogy a külföldön szerényebb társadalmi viszonyok közt élő utódok megjelenése is lehetővé tétessék.

— **Rendőrök a Garniban.** A fővárosi szerelmesek tanyáján, a kepiró-utczai „Garni“ szállodában (van-e, ki e helyet nem ismeri) nagy rémület s még nagyobb zavar volt hétfőn délután. Alkonyattájban, mikor a nádasokban a kacsák huzni kezdenek, a fővárosban pedig el-eltünnek a boulevardok divatos pilléi, egy rendőrtisztviselő s egy mord arczu titkos rendőr állittottak be a szállóba. Férfiak nem szoktak párosan jönni e helyre, s igy a személyzet jogosult kiváncsisággal várta: mit akarnak a jövevények? Ezek a tulajdonost hivták elő, s kijelentették, hogy keresnek valakit s át fogják vizsgálni a szobákat sorban. Hideg verejtek lepte el a hotelier gondokban megkopaszodott fejét: mit fognak mondani a vendégek a váratlan látogatáshoz? Hisz vannak életünkben perczek, mikor fölösleges egy tanu, gondolta, de tiltakozni nem mert. A rendőrtisztviselő (Heinzman Holofornes) hozzáfogott megbizatásához. Sorba vette a szobákat.Ióta Garni hotelek vannak kerek e világon, irja a „Pesti Hirlap“ nem sikoltoztak oly sokat és oly rémesen, mint az este a képiró-utczában. Tizenhét bizalmas téte á téte lőn durva kopogtatással megzavarva, s tizenhét női kebel élte át azt a félelmet, melyet ily esetekben az apával, a férjjel vagy — a rendőrséggel való találkozás gondolata támasz. Itt-ott nevek irattak fel, de a keresett meg nem került. Nem valami gonosztevőről volt szó, hanem egy szép leányról, egy helybeli tekintélyes orvos gyermekéről, ki rossz utra tévedt, s nehány nap óta eltünt a szülői háztól. Valaki látta őt a Garniba menni, s azt hitték, ott lesz. Az apa kérésére jelent meg ott a rendőrség, s tartott szobaszemléket. A pinczerhad szomorman nézte a vizitácziót, s elkeseredve mondogatták: „Még csak két ilyen látogatás, s aztán a Garni nem lesz Garni. Beköltözhetik aztán akár Irányi Dániel is.“

— **A cholera Horvátországban.** A cholera terjedéséről Horvátországban a következőket irják: A járvány, mely junius 19-én lépett föl először Fiumében s augusztus 20-ig 180 megbetegedési és ezek közül 98 halálos esetet okozott — julius 5-ig kizárón Fiume területére volt szoritva. Ekkor a kikötői munkások által a járvány áthurczoltatott Susákba, a hol julius 5-én merült föl az első cholereset; másnap már szétszórtan jelentkezett a járvány Grobnikban, Hreljinben és Perbatiban. Julius 13-án további esetek merültek fel Skoljevoban és Jelenjeben, 16-án két eset Ogulinban, 20-án Alsó-Dreznicában, 29-én Podkilovacban, 30-án Lukeziben. Augusztus 7-én merült föl a cholera először Valicsiban, 10-én Draziceben és Kapronczán, 12-én Lubarskán, Drastinban és Rataljeben, 14-én Martinskoseloban 17-én Liesben, 19-én Benkovácon és Csavleben és 20-án Ogulinban. Megszüntnek tekinthető a járvány Perbatiban, Skoljevoban, Ogulinban és Dreznicában, miután onnan 21 nap óta ujabb megbetegedés hiree nem érkezett. Constatáltatott, hogy Kapronczát kivéve, a hová a Triesztből oda érkezett Richiatti család hurczolta be — az összes helyekre a fiumei munkások által vitetett be a járvány. Jelenleg leghevesebben Podkilovacon, Jelenjeben és Trsatz Susakon pusztit a cholera. Jelenje mutatja a legnagyobb halandósági arányt, 17 beteg közül meghalt 12. Podkilovacnak 266 lakosa van, a kik közül 156-an a helységen kivül keresik kenyeröket, a visszamaradt 110 lakos közül megbetegedett 30, meghalt 15. Fiumét nem számitva, a cholerában összes megbetegedettek száma 154, a meghaltak száma 69.

— **A Duna hullámai között.** Szombaton éjjel a Budapest—Bécs között közlekedő „Iris“ személyhajó, Komárom közelében, a Dunán összeütközött egy nagy fatutajjal. Az eddig érkezett hirek szerint három emberélet esett áldozatául a borzasztó catastrophának. Az „Iris“ postahajó körülbelül 300 utassal indult el tegnapelőtt este 6 órakor Budapestről s éjjeli 1 órakor történt a szerencsétlenség az almási állomás előtt. A borzasztó robbajjal történt összeütközés folytán a fatutaj egy része különvált s a rajta lévő 20 ember ki volt téve az élet-halálharczuak a Duna hullámai között. A személyhajó utasai már nagyrészt aludtak s a rémes zürzavar és robaj folytán fölébredve, irtózatos jajveszéklésbe törtek ki. Eközben Günther hajóskapitány megtette a szükséges intézkedéseket s nehány matróz nyomban a mentőcsolnakra szállott, hogy a szerencsétlen tutajosok segitségére siessen. Tizenhetet meg is mentettek, de a többi három valószinüleg odaveszett. A szerencsétlenséget a tutajosok vigyázatlansága okozta, amennyiben elmulasztották a hajóra a figyelmeztető lámpát kiakasztani s igy a nagy sötétségben összeütközött a két hajó. Ha különben a tutajosok nem aludtak volna, észre kell vala venniök a hajón kitüggesztett villamos világitásu jelzőlámpákat. Az „Iris“ nem szenvedett sérülést s miután a megmentett tutajosokat partra szallitotta, két órai késedelem után tovább folytathatta utját Bécs felé.

— **Rövid hirek.** Trefort külföldi utja. A közoktatásügyi miniszter ez idő szerint még mindig a külföldön utazik. Meglátogatta Salzburgot, Münchent, Strassburgot, onnan Párisba ment s több napot ott töltött, azután Londonba utazván, onnan bejárta Angol és Skótország több helyét, Cambridgét, Yorkot, Ripont, Edinburghot, Durhamot: Londonból ismét Párisba tért vissza, honnan kirándulásokat tett a vidékre. Most Észak-Németországnak vette utját, honnan e hó végén vagy szeptember első napjaiban tér vissza Budapestre. — Kirándulás Kolozsvárra. Az irók és művészek társasága a culturegyleti közgyülésre kirándulást rendez. Az elszállásolás és utazás kérdése rendezve van. A részvétel dija oda és vissza, körülbelül 10 frt lesz. Jelentkezni e hó 28-áig lehet az irói körben. — P. J. breznóbányai lakos a napokban hirét vette, hogy Kassán lakó anyja meghalt. Miután az ideutazásra más alkalmatossága nem volt, Breznóbányán lóra ült és a szegény párán 43 órán áflovagolt. Tornaaljára érkezve, a ló kidült s a lovagló, hogy idejekorán érkezzék a temetésre, kocsin sietett be Kassára. A temetésre mindamellett későn jött. — Socialisták. A budapesti rendőrség Fuchs József fazekast és Ondera Károly Ganz-gyárbeli munkást állitólag socialista üzelmek miatt hétfőn letartóztatta.

A nagy világ.

— **A pápa jubileuma.** Románnak egyházi körei erősen készülődnek a pápa ötvenéves lelkészi jubileumára; XIII. Leo pápát tudvalevőleg 1837-ben szentelték föl lelkészszé Rómában. Az ünneprendező-bizottság, a melynek élén Schiaffiona Mária Placida biboros áll, a következő ünnepi programmot állitotta össze: A szent atya 1887. végén fogadja a nemzetközi küldöttséget, mely az összes nemzetek egyházaiból alakul. Leteszi a pápa lábaihoz a jubilaeumi alamizsnát s ajándekul oltárt fog átnyujtani. Ekkor a pápa az olasz zarándokokat fogja fogadni és pedig az egyes egyházmegyéket saját püspökük fogja vezetni. 1888. ujév napján a pápa jubilaeumi misét tart a neki ajándékozott oltáron, a catholicus világ üdvéért. A nemzetközi küldöttséget beeresztik misére, a mely képviselni fogja ott az egész catholicus világot s ennek nevében fölveszi az urvacsorát. Ugyanez órában a világ összes catholicus templomaiban misét fognak tartani a szent atya üdvéért. Ujév napján a pápa egy vaticani kiállitást is meg fog nyitni. A kiállitást csak husvétkor zárják be. Ez idő alatt a pápa szakadatlanul fogadni fogja a különböző nemzetek küldöttségeit. A pápa, különben az idén védszentjének, Szent-Joachimnak ünnepe alkalmából üdvözlő táviratokat kapott az uralkodóktól és kormányfőktől, továbbá a párisi gróftól és nejétől a karpinetoi községtanácstól, hol született. Ugyanez alkalomból a bibornokok, főpapok, a pápai testőrség tisztjei és több római nemes tisztelgett a pápánál, jókivánatait tolmácsolván. A Szent-Ignácz-templomban a jezsuitapapok ünnepies istentiszteletet tartottak, melyen több bibornok volt jelen.

— **Uzsorások kudarcza.** L. Henrik herczegnek, ki nagy utazásából most tért haza, fél milliónyi adóssága van. Uzsoraadósság, melyért alig nyolczvanezer forint készpénzt kapott. A kártya szenvedélye vitte bele a könnyelmü adósság csinálásba s ugyanazok az uzsorások, kik Ipsilanti herczeget, Bellegarde grófot, sat. körmük közé kaparinták, L. herczeget is kegyetlen szirességgel rántogatták ki zavaraiból. Most pedig felmondták neki a hitelt s fenyegetik azősi fényü családot, hogy ha nem fizetik ki őket teljesen, akkor a herczegi czimeren csorba esik. A család okos volt, nem fizetett semmit s az uzsorásokat följelenté a fenyitő törvényszéknél.

— **Regényes hajlamu kisasszony hóbortja.** Faidherbe franczia tábornok egy közel rokona, egy szép fiatal leány, ki a párisi Faubourg St. Germain összes ünnepélyeinek hősnője volt, a nyár elején rokonaival a Normandiába ment. A fiatal hölgy pompásan rajzol és senkinek sem tünt fel, hogy korán reggel sétákat tett vázlatok fölvétele végett. Egyszerre eltünt. Családja attól félt, hogy egy gaztett áldozata lett és csak hetek mulva hallották, hogy a kisasszony egy parasztfiuval Angolországba szökött. Egyéb hir hiányzott a mult hétig, midőn a parasztlegény, kinek a sorozáshoz be kellett vonulnia, fiatal feleségével megjelent Normandiában. Angolországban keltek egybe és a fiatal asszony éppen nem akar családjával Párisba visszatérni, hanem férje szüleinek kunyhójában marad, mig a legény kiszolgálja katonaéveit.

— **„Bulgár“ győzött.** A mostani bolgár-napok réven is felemlithetjük, hogy a vasárnapi baden-badeni lóversenyeken a „Zukunfts-preis“ nagy diját gróf Festetich Taszilónak 2 éves „Bulgár“ nevü ménje nyerte meg számos franczia, angol és német concurrens ellen a legkönnyebb módon. „Fenék“, Festetich gróf kitünő három évese a „Jubileumspreis 20,000 márkájáért nem fog indulni.

— **Rövid hirek.** Sajátságos ok idézte elő Koch nürnbergi szobrász halálát: a fogkeféből egy sörte a gyomrába került, ott genyedést okozott s Koch négy napi szenvedés után meghalt. — Skien norvég város majdnem teljesen leégett, ötezer ember maradt hajlék nélkül s a kárt mintegy három millióra becsülik. — Donadio Bianca, kiről nem igen rég azt hiresztelték, hogy kolostorba akar vonulni, angolországi körutra szerződött Mapleson impresarióval. — Az aacheni osztrák-magyar egylet diszlakomát rendezett királyunk születése napján s üdvözlő táviratot is küldött Gasteinba; mint vendég jelen volt Felbermann Lajos Londonban lakó iró hazánkfia is, kiről az aacheni sajtó igen rokonszenvesen emlékezik meg. — Egy lengyel vesztesége Monacóban. „Mehetnek Monakóba“, szólt ép oly durván, mint gőzösen Bismarck az ő hires lengyel-ellenes beszédében. Egy osztrák képviselő, a lengyel-club tagja, s lengyel hetmann-ek unokája, követte a vaskancellár tanácsát s a napokban Monacóban négyszázezer frtot vesztett.

KÖZGAZDASAG.

Vegyes közlemények.

— **A bolgár forradalom a budapesti tőzsdén** majdnem panique-nak mondható árhanyatlást idézett elő. A magyar aranyjáradék teljes 3 frttal szállt alá s a tőzsdelátogatók legnagyobb része erős haussekötésekben lévén érdekelve, 5—6 millió forintra tehető az első perczek különbözete. Megnyugodtak kissé az ideges speculansok a német jelentésekre s néhány kalandosan hangzó, de megnyugtató hir csakhamar ismét feljebb segitette az árakat.

— **Lóvásár Nagyváradon.** Nagyvárad-város tanácsa közhirré teszi, miszerint az országos lóvásárt a f. évi szeptemberhó 12-ik, 13-ik és 14-ik napján fogja megtartani a belügyminiszterium által engedélyezett s a város közönsége által Nagy-Körös-utcza és Nagy-Telekyutcza végére kijelölt uj lóvásártéren. A heti lóvásárok ezentul szintén e helyen fognak megtartatni. A lóvásártér két osztályra van osztva: az első osztály, hol a jobb minőségü és fajlovak foglalnak helyet, istállóval s egyéb épületekkel van beépitve; a második osztály, hol a közönséges lovak helyeztetnek el, kikötésre van berendezve. Mindkét helyen kellően gondoskodva van itató kutakról. Ezen kivül hátaslovak megpróbálhatására kiterjedt terület, a szekérben járó lovak megpróbálhatására pedig széles szekérutak vannak berendezve. A lovak elhelyezése és kikötése mérsékelt dijak mellett történik. Nagyárad, 1886. augusztus 14-én. A városi tanács.

Szeszüzlet.

(Aug. 24.)

(B.) Szilárd. Készáru nagyban 28.50—28.75, kicsinyben 29, hordó nélkül per 100 liter %.

Budapesti gabnatőzsde.

(Aug. 24.)

Az árak 10—15 krral olcsóbbak. Őszi buza 9.——9.02, tavaszi buza 9.65—9.67, tavaszi zab 6.75—6.76, őszi zab 6.40—6.42 uj tengeri 6.88—6.90, káposzta-repcze 9.7/8.

Budapest, augusztus 24. (Az „Aradi Közlöny“ eredeti távirata.) Az esti tőzsde zárlati árfolyamai: Magyar aranyjáradék 108.45; magyar papirjáradék 95.45 magyar hitelbank 289.25, osztrák hitelbank 279.80, London 126.15, Páris 49.95, magy. jelzálog-hitelbank —.—, magyar leszámitoló- és pénzváltó-bank —.—.

Sertéskereskedelmi csarnok.

Budapest-Kőbányán.

Kőbánya, aug. 23. Az üzlet változatlan. Magy. urasági öreg, nehéz —.——.— frtig, magyar urasági fiatal nehéz —.——44.50 frtig, magyar urasági fiata közép 44.50—45.50 frtig, magyar urasági fiatal könnyü 44.—45— frtig, magyar szedett nehéz 43.——44.25 frtig, magyar szedett közép —.——.—— frtig, magy, szedett könnyü 42.1/2—43.1/2 frtig, romániai bakonyi átmeneti nehéz —.——.— frtig, rom. átmeneti bakonyi közép —.——.— frtig, rom. átmeneti bakonyi könnyü —.——.— frtig, rom. átmeneti eredeti nehéz —.——.— frtig, rom. átmeneti eredeti közép —.——.— frtig, szerbiai átmeneti nehéz 41.1/2—42.1/2 frt szerb. átmeti közép 41.1/2—42.1/2 frtig, szerb. átmeneti könnyü 41.1/2—42.1/2 frtig. Hizó egy eves élősulyban —.——, hizó 2 éves makkos élősulyban 4% —.—.— forint, 1 éves hizó a vasutról mázsálva —.——.— frt. Az árak hizlalt sertéseknél páronként 45 kilós 4%os levonással métermázsánként értendők. Makkos sertés élősulyban 4% levonással —.——.— forint. — romániai és szerbiai sertések, melyek mint átmeneti adattak át, vevőn- s páronként 3 arany vám fejében megtéritettnek.

Hivatalos árfolyam

a budapesti áru- és értéktőzsdén 1886. évi augusztushó 24-én.

Magyar aranyjáradék 6 sz.	——
Magyar aranyjáradék 4 sz.	108.35
Magyar papirjáradék 5 sz.	95.45
Magyar vasuti kölcsön	154.25
Magyar keleti vasuti államkötvény 1. kib.	100.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 2. kib.	128.50
Magyar keleti vasuti államkötvény 3. kib	120.—
Magyar földtehermentesitési kötvény	105.—
Magyar földtehermentesitési kötv. záradék	105.—
Temes-bánáti földtehermentesitési kötvény	105.—
Temes-bánáti földtehermentesitési köt. zár.	105.—
Erdélyi földtehermentesitési kötvény	105.50
Horvát-szlavon földtehermentesitési köt.	105.25
Magyar szőlődézsmaváltsági kötvény	100.25
Magyar nyeremény-sorsjegy-kölcsön	121.—
Tiszaszabályozási és szegedi sorsjegy	127.—
Osztrák járadék papirban	85.30
Osztrák járadék ezüstben	85.75
Osztrák járadék aranyban	120 —
1860-iki osztrák államsorjegy	141 50
Osztrák-magyar bankrészvény	867.—
Magyar hitelbankrészvény	288 75
Osztrák hitelintézeti részvény	279.30
Cs. és kir. arany	5.93
20 frankos arany (Napoleond'or)	10.—
Német birodalmi márka	61.85
London (3 havi váltókért)	126.15
20 markos	12.36

IDEGENEK NÉVSORA.

(Aug. 24.)

Fehérkereszt-szálló. Babó N., bíró, Kovácsháza. Bruckamayer N., órás, Berlin, Abfall N., lelkész, Arcz-Falva, Kovács L., hadnagy, Gyula-Fehérvár. Fischer Kálmán, utazó, Bécs. Herczeg Turn Taxis és fiai, földbirtokos, Pilét. Bodanetzky Ignáczné, földbirtokosné, B.-Gyula. Plichta Soma, főorvos, Rimaszombat. Pefelei Ignácz, keresk., M.-Vásárhely.

Nádor-szálló. Götz Sebestyén, szakaszvezető, Mezőhegyes. Rajla István, jegyző, Simánd. Almásy Gyula, cs. kir. állatorvos, Makó. Kertay J., bérlő, Medgyes. Rosenthal József, joghallgató, M.-Kovácsháza. Oláh Árpád, jegyző, N.-Pereg. Spitz József, bérlő, Zám. Keresztszeghy Kornél, kinestári ispán, Szathmár.

Vaspálya-szálló. Arselj Dávid, gazda, Magyarország, Gáspár József, főhadnagy, Kovácsháza. Seres Árpád, kereskedősegéd, Brád-Déva. Stronsky András, lakatossegéd, Brád-Déva. Mars Pál, keresk., Hidegkut.

Felelős szerkesztő: **Hindy Árpád.**

BUDAPESTI TŐZSDE.

Augusztus 23.

	Pénz	Áru
M. kir. aranyjár. adóment. 4%	107 90	108 20
„ „ papirjáradék adóment. 5%	95 —	85 30
M. vasuti köl. 120 frt o. é. (300 fr.) 5%	154 25	155 —
M. v. köl. 120 frt egyes dbkban	154 25	155 —
M 1869. kel. v. á. kötv. (els.) adóment. 5%	100 —	100 50
M. 1873. kel. ár. v. ezb. (els.) adóment. 5%	128 50	— —
M. 1876. kel. aranyban (els.) adóment. 5%	120 —	121 —
M. kir. nyeremény-kölcsön 100 frt	121 —	121 50
„ „ „ 50 frt drbja	121 —	121 50
Tiszai és szegedi kölcsön 4%	127 —	127 25
M. k. földtm kötvények 5%	105 —	105 75
„ „ „ „ 1867. zárad. 5%	105 —	105 75
M. k. földtm. kötvényektemesi 5%	105 —	105 75
„ „ „ „ 1867. zárad. 5%	105 —	105 75
M. k. földtm. kötvények horvát-orsz. 5%	105 25	105 75
M. k. földtm kötvények erdélyi 5%	105 50	106 —
„ „ erdélyi jelz urb. vk. (100 forint 5%	98 75	99 75
Szölődézsmavált. kötv. (100 frt) 5%	100 25	100 75
Pest város kölcsöne 1870 évből 6%	106 —	106 50
„ „ „ 1871. évből 6%	109 75	110 —
Budapesti fő v. 1880. kölcsöne 6%	101 25	102 —
Budapesti bankegys. részvényt.	102 —	102 50
Magy. ált. hitelbank	287 51	288 —
Magy. jelz. hitl. II. kib. in. elismv.	135 25	135 75
Magy. lesz. és pénzváltó	95 50	95 75

	Pénz	Áru
Magy. orsz. bank részvény-társaság	— —	—
Osztrák hitelintézet	278 50	280 —
Osztr.-magyar bank	875	879 —
I. magyar iparbank	150	151 —
Pesti keresk. bank	625 —	636 —
Bécsi bizt. társulat	208 —	210 —
Bécsi élet- s jár. bizt. társ.	202 —	205 —
Első magy. általános bizt. társ.	3250 —	3280 —
Fonciere pesti bizt. társ.	69 50	70 —
Magyar-franczia bizt. társ.	196 —	197 —
Pannonia visszb. társ.	920 —	921 —
Concordia malom	500 —	510 —
Első budapesti malom	1220 —	1230 —
Erzsébet malom	245 —	247
Hengermalom	635 —	640 —
Luiza malom	307 —	309 —
Molnárok és sütők malma	408 —	410 —
Pannonia malom	875 —	900 —
Viktoria malom	302 —	305 —
„Adria“ m. tengeri hajóz. részv. t.	— —	—
Alföld-fiumei vasut 5%	192 —	192 50
Báttaszék domb.-zákány vasut 5%	185 —	186 —
Déli vasut 5%	186 50	187 —
Északkeleti vasut 5%	177 —	178 —
Erdélyi vasut 5%	190 —	191 —
Győr-sopron-ebenfurti vasut 5%	— —	— —
Kassa-oderbergi vasut 4%	154 —	155 —
Magyar galiczíai vasut 3%	178 —	179 —
M. ny. v (sz.-győr-gráczi vasut 3%	176 —	177 —
Osztrák államvasut 3%	230 —	230 50
Pécs-barcsi vasut 3%	— —	— —
Tisza-vidéki vasut 3%	252 —	253 —
Osztr. dunagőzhajózási társ. 3%	390 —	395 —

	Pénz	Áru
Pesti közuti vaspálya	460 —	462 —
Pesti közuti vasp. élvezet jegyek	265 —	270 —
Budapesti III. ker. takarékp.	80 —	— —
Országos központi „	485 —	— —
Pesti hazai első „	7725 —	7775 —
Egyesült Budapest fővárosi takp.	462 —	— —
Magyar ált. takarékp. részvény	79 —	80 —
Alagut	146 —	148 —
Általános waggon kölcs. társaság	73 50	74 50
„Franklin“-társulat	205 —	208 —
Ganz és társa vasö. és gépgyár	775 —	780 —
Gschwindt-féle szeszgyár	360 —	365 —
Gyapjum. és biz. I. magyar	260 —	265 —
Keresked. épülete	650 —	— —
Könyvnyomda „Atheneaum“	525 —	530 —
„ Pesti	1075 —	1125 —
Kőszénb. és téglagy. (Drasche)	242 —	244 —
Nemzetközi waggon-kölcsön-részvénytársaság	73 —	74 —
Pesti építő-társaság	— —	— —
Rimamurány-salgótarj. vas. rvts.	82 50	83 —
Salgótarjáni kőszénb.	150 —	151 —
Schlick-féle vasö. és gépgyár	166 —	168 —
Schlick-féle vasö. és gépgyár II. kib.	151 —	152 —
Serfőzde első magyar	890	900 —
Sertéshizlaló	306 —	308 —
Sóskuti kőbánya	— —	— —
Spódium- és csontlisztgyár	140 —	145 —
Szálloda-részvénytársaság	108 —	109 —
Tégla- és mészégető ujlaki	183 —	185 —
Török dohányrészvény	58 —	59 —
Göztéglagyár kőbányai szelv. nélk.	256 —	258 —
M. jelz.-bank ny. kölcsönkötv. 5½	103 50	104 —

Záloglevelek.	Pénz	Áru
M. földhitelint. papirérték 5½%	100 —	101 —
„ „ „ 5%	101 25	101 75
„ „ „ 4½%	99 75	100 25
„ „ arany v. ezüst 5%	128 50	129 —
„ jelzálogbank 5½%	103 50	104 —
„ „ 5%	101 50	102 —
Kisbirt. orsz. földh.-int. 5½%	101 75	102 25
Osztr.-magyar bank o. é. 5½	100 75	101 —
„ „ „ „ 4½%	101 65	101 80
„ „ „ „ 4%	98 85	99 15
Pesti kereskед. bank 6%	102 50	103 —
„ „ „ „ 5½%	101 —	101 25
„ „ „ „ 5%	101 50	102 —
Albina tak. és hitelint. 6%	100 50	101 50
Elsőbbségek.		
Budapesti lánczhid 5%	105	— —
Lloyd- és tőzsde-épület 5%	99 50	100 —
M. sz. k. orsz. vörös-kereszt sorsj.	9 50	10 —
Osztrák vörös kereszt-egylet	15 —	15 50
Pénznemek.		
Cs.-kir. arany (vert)	5 93	5 96
Cs.-kir. arany (kör)	5 87	5 90
Osztrák-magyar 8 frtos arany	10 —	10 02
20 frankos arany	10 —	10 02
Osztrák és magyar ezüst	— —	— —
Német birod. bankj. vagy ezekkel egyenért. bankj. (100 márkáért)	61 75	61 85
Ném. bankp. 100 ném. bir. márkáért	61 75	61 90
Amsterdam 100 hollandi frtért	104 45	104 75
Páris 100 frankért	49 95	50 05
Svájczi pénzpiaczok 100 frankér.	49 90	50 —
London 10 font sterlingért	126 10	126 50

Van szerencsém a borbély, fodrász ugyszintén magán borotváló urakat arról értesiteni, hogy üzletemben valódi angol

hét csillagos borotvák

Peck Antal ur által művészileg köszörülve, használatra egészen elkészitve, raktáromon vannak, ugyszintén valódi **Henkels**-féle hajvágó ollók is. Valódi angol hét csillagos szélesebb formaju köszörült borotva 1 frt 50 kr., keskenyebb 2 frt. — Magán borotváló urak részére a szerint alkalmazva és köszörülve 3 forint.

Minthogy a borotvák köszörüléseért a felelősséget Peck Antal ur magára vállalja, a mely borotva meg nem felelne, visszaadhato.

Vidéki megrendelések nagyon pontosan eszközöltetnek, csomagolás nem számittatik.

ERNYEI GYULA,

a „zöld papagályhoz“, Aradon.

Hirdetmény.

A **herczeg Sulkowski József Mária** ő kegyelmességének Aradmegyében fekvő pankotai uradalmához tartozó **Ágris-Aranyág** községbeli

italmérési-jog

1887. január 1-től 3 egymásután következő évre haszonbérbe adandó.

Felhivatnak a kibérelni szándékozók, miszerint zárt ajánlataikat 10 százalék bánompénzzel ellátva és alulirotthoz czimezve **f. é. szeptember 30-ig** beadni sziveskedjenek.

A bérleti feltételek alulirt irodájában Aradon és az uradalmi felügyelőségnél Pankotán betekinthetők.

Az ajánlatok elintézése f. é. október hó 12-ig megtörténik.

Kelt Aradon, 1886. augusztus 21-én.

Tagányi István,
a herczeg Sulkowszki József Mária magyarországi vagyonának gondnoka.

513—3.3

CACAO
és
CHOCOLADE

VICTOR SCHMIDT & SÖHNE

SCHUTZ MARKE S&S REEL

melyek az első bécsi konyhaművészeti kiállitáson a legmagasabb dijjal, a kitüntetési oklevéllel lettek megjutalmazva, csak hatóságilag beiktatott védjegyünk és czégünk alatt valodiak. Kapható minden hirneves kereskedő urnál és csemegekereskedőnél, **Aradon**

ELIAS ARMIN urnál.

Vidékre postai utánvétellel küldetnek szét.

Victor Schmidt & Söhne,

cs. kir. orsz. enged. gyárosok.

Gyár és központi szétküldési hely: **Bécs, IV. Alleegasse, Nr. 48. (a déli vasut mellett.)**

Legjobb minőségünek elismert

dohányzsineg,

kézimunka, a legjutányosabb áron kapható 516—1.3

Reich B. Károlynál

Arad, Szabadság-tér 1. sz.

Kész férfi- és gyermekruha-raktár.

Nagy választék utazó-böröndökben.

STEINITZ E.

Aradon, főtér, Casino-épület.

Ajánlja a n. é. közönségnek dusan felszerelt raktárát mindennemü

kész férfi- és gyermekruhákban

és

utazó-böröndökben.

Gyapjuszövet nadrágok	frt 2.50—7.	Salon-kabátok finom peruvienből	frt 12—22.
Tavaszi s őszi felöltők	frt 7—25.	Finom fekete öltönyök	frt 14—24.
Magyar öltönyök tricot-szövetből	frt 7—28.	Finom bésch öltönyök	frt 12—18.

Minden nemü gyermekruhák izléses kiállitásban, jutányos áron.

Utazó-böröndök: kézi böröndök . . . 1 frt 20 krtól 8 frtig. nagy női böröndök . . 4 frttől 14 frtig.

Vidéki megrendelések pontosan teljesittetnek.

419—15.24

Kiváló tisztelettel:

STEINITZ E.

Kész férfi- és gyermekruha-raktár.

Nagy választék utazó-böröndökben.

Spitzer Jakab és Fia

posztó-, gyapjuszövet-, vászon- és szőnyeg-kereskedése Aradon,

ajánlja a tavaszi évadra

ujonnan és dusan felszerelt raktárát,

legjobb minőségü és legdivatosabb

brünni, angol és franczia férfi-ruha szövetek,

gráczi Cheviot és Stajer 190—40.*

nyári lodennokban,

továbbá mindennemü **peruvienne, dosking, posztó és tüffelekben,** a legolcsóbb árak számitása mellett.

Öltönyök elkészitése, kivánatra a legjobb munkaerők által és minden ár mellett elvállaltatnak.

Nagy raktár futó- és egyéb szőnyegekben.

Pályázati hirdetmény,

Arad sz. kir. város, közönségénél egy 1050 — illetve fokozatos előléptetés esetén, 900 frt évi tiszti fizetéssel kapcsolatos pénztári ellenőri állás üresedésbe jövén, azok, kik ezen állást elnyerni óhajtják s az 1883. évi I. t.-cz. 18 §-ban előirt minősitéssel birnak, ezennel felhivatnak, miszerint pályázati kérvényüket **a f. é. szeptemberhó 6-ig** hozzám benyujtsák.

Aradon, 1886. évi augusztushó 12-én.

Salacz.
kir. tanácsos, polgármester.

8377
1886

Hirdetmény.

Miután a közadók kezeléséről szóló 1883. évi XLIV. t.-cz. 39. §-a értelmében a f. évi 3. adórészlet esedékességének határideje már lejárt, az adózók czennel hirdetményileg is felhivatnak, hogy a f. é 3. adórészletet most már a késedelmi kamatok és esetleg intési dijjal együtt, nemkülönben netalán régibb adótartozásaikat azonnal fizessék be; mert ellenkező esetben a régibb adótartozások azonnal, a f. évi 3. adórészlet pedig szept. hóban a késedelmi kamattal együtt végrehajtás utján és a végrehajtási dijak felszámitása mellett fognak behajtatni és pedig oly módon, hogy a 3. adórészletre nézve **augusztus 24-től** kezdve a zálogolás fog megtétetni, s a mennyiben ennek daczára az adóhátralék járulékaival együtt a zálogolás foganatositásától számitandó 15 nap alatt nem törlesztetnék, a lefoglalt ingók nyilvános árverésen el fognak adatni.

Aradon, 1886. évi augusztus 18-án.

A városi tanács.

Nátha ellen!

Az 1885. évi országos kiállitáson kitüntetettetett **verseny és kivitel képességért, nagyban termelés és fontos javitásért.**

A kellemetlen idők alkalmával igen gyakoriak azon meghülések, melyeknek **nátha** lesz a következése.

A náthát többnyire nem is tarják betegségnek; sőt felőle azon tréfás nézet van elterjedve, hogy ha gyógyitják tovább tart, mintha nem gyógyitják.

Azonban mindkét nézet téves. — Először is a nátha gyakran kiallhatatlan fejfájással, étvágytalansággal s kedély levertséggel jár, és csak legenyhébb formája az, a mely a takhártyák erős lobjában és azok tulságos elválasztásában nyilatkozik. — Azonkivül gyakran alapját képezi, ugy a rheumatismusnak, mint különösen tüdőbajoknak is. E szerint a nátha gyógyitását különös figyelmünkre kell méltatnunk, és semmi esetre sem kell hagyni azt elhatalmasodni. — Ezt annyival is könnyebben megtehetjük, mert a dr. Hager által kitalált gyógymódszer oly biztos, hogy 1 doboz dr. Hager-féle **nátha labdacs elfogyasztása után a nátha biztosan elmulik.**

Azért minden oly esetben, midőn esti meghülés után fejünk fájni kezd, étvágyunk elmult, vagy torkunk száraz, és érezzük a nátha előjeleit, azonnal vegyünk dr. Hager nátha elleni labdacsaiból, és annak bevétele után minden bajtól megszabadultunk.

Sőt ha bármely **meghülés után azonnal** bevesszük a labdacsokat, az abból eredhető **minden bajnak elejét vettük.**

Emlékezetbe hozom még, hogy a dr. Vost által Frankfurtból oly nagy hirre hozott „Katarhus labdacsok“ csak a dr. Hager-féle labdacsok **utánzatai,** s mint minden **utánzat** természetesen az eredetivel nem mérkőzhetik.

Ezen a meghülés káros következményei ellen oly biztos hatásu labdacsok **kaphatók Aradon:**

Rozsnyay Mátyás

„Szentháromsághoz“ czim. gyógyszertárában.

Egy doboz ára 1 frt o. é.

Meghülés ellen! Köhögés ellen! Láz ellen!

Nyomtatja és kiadja a „Széchenyi irodalmi intézet“ Aradon.